

Meie Kristi- Oppetusse wiis Peatükki.

Es sinenne Peatük.

Zummala kümnest Käsküst.

Es sinenne Käsk.

Minna ollen se Issand sinno Zummal.
Sul ei pea mitte teisi Zummalaid ollema minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Zummalat ülle keige asjade kartma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käsk.

Sinna ei pea mitte Zummala onima Issanda ninne ilma asjata süho wõtma; sest Issand ei jätta tädda nuhtlemata, kes temma ninne kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Zummalat kartma ja armastama, et meie temma ninne jures mitte ei nea; ei

4
 wainu, ei lapsu, ei walleta ega petta; waid et
 meie sedda keige hädda sees appi huame, pallume,
 tidame ja tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa pühhitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama,
 et meie jutlust ja Jummalat sanna ei põlga; waid
 et meie sedda pühhaks peame, heal meel kuleme
 ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isia ja omma em-
 ma auustama, et sinno kässi hästi käib,
 ja sinna kaua ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
 ma, et meie ommad wannemid ja isfandid ei
 põlga ega wihhastata, waid et meie neid auusta-
 me, tenime, nende sanna kuleme, ja neid arm-
 aste ja kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
 ma, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo
 ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja
 temmale head teme keige ihho hädda sees.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarit-
 kuma.

Mis

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kassinate ja puhtaste ellame kōnnette ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abikasa armastama ja auustama.

Seitsmis Käsk.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõtta, egga karwala kauba, egga pettise tōga ennestē pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Rahheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte üllekohto tunništata oma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte karwalaste ei wallera, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kōnnesid temma peäle ei tōsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kōnneleme, ja keik asjad heaks kåname.

Ühheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte himustama omma liggimesse kōdda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse pārrandust ehk kōdda karwalussega ei pūa, egga õigusse nimmel ennestē pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma sedda ennesele woiks piddada.

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte himmuštama omma liggimesse naest, sullast, ümmerdajat, weiksid, egga muud, mis temma pärrast on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest, perret ehk weiksid ärra ei arwatelle, egga wäggise ei wotta; waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja tewad, mis nende kohhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsinnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Issand, sinno Jummal, ollen üks wägga wihhane Jummal, kes wannematte patto nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest sadik, kes mind wihkawad. Agga neile, kes mind armastawad, ja minno käsud peawad, teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ähwärdab nuhhelda keik, kes need sinnatsed käsud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wihha kartma, ja mitte nendesinnaste käskude wasto teggema; agga temma tootab armso ja keik head keikile, kes need käsud peawad, sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peale lootma, ja hea melega temma käsko möda teggema.

Tei-

Teine Peatük.

Pühhasi Risti-Uksust.

Esimenne Sypetus:

Lomissest.

Minna ussun Jummal se Issa, kei-
ge wägewama taewa ning Ma-
Poja sisse.

Mis se on?

Minna ussun et Jummal mind ja kei lomad
on lonud, mulle ihho ja hinge, filmad, kōrwad,
ja kei liikmed, moistust ja kei meled on annud
ja weel hoiab? ja peālegi rided, kingad, sōmissse
ja jomissse, kōdda ja maia, naese ja lapse, pōl-
lo, weiksid, ja kei wilja, kei ihho ja ello tarwi-
dust ja toidust rohkestre ja iggapāārw ka annab, ja
keige hādada ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja se
kei teeb temma issalikkust jummalikkust armust
ja heldussest, ja ei mitte sepārrast, et minna sedda
wāārt ehk teninud ollen; se eest on minno kōhhus
tedda kita, tānnada, tenida, ja temma sanna
kuulda; se on tōeste tōssi.

Teine Sypetus:

Arwalunnastamissest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jum-
mala aino Poia, meie Issanda sisse, kes
pühhasi Waimust on sadud, ilmale todud
neitsist Mariast, Pontsiusse Pilatusse
al kannatanud, risti lōdud, surnud ja
mahhamagetud, alla lāinud pōrgohar-

ja, kolmandamal päwal jälle ülestou-
 nud surnust, üleslainud taewa, istub
 Jummal omma keigewäggewama Issa
 parramal kael, seält temma tulleb koh-
 hut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Mis se on?

Minna ussun, et JEsus Kristus tõsine Jum-
 mal, kes ommast Issast iggawest sündinud, ning
 ka tõsine innimenne, kes neitsist Mariast ilmale
 todud, minno Issand on, kes mind ärrakaddu-
 nud ja hukkamoistetud innimest on peastnud ja
 lunnastanud keikist pattust, surmast, ja kurrati
 wäest, ei mitte kulla ehk hõbedaga, waid omma
 pühha kalli werrega, ning omma ilma süta kan-
 natamisse ja surmaga, sepärrast et minna temma
 omma piddin ollema, ja temma rikis temma al el-
 lama, ning tedda tenima iggawesse digusse, wag-
 gadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on
 ülestouanud surnust, ellab ning wallitseb igga-
 weste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Öppetus :

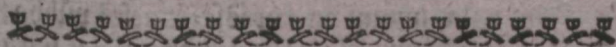
Pühhitsemisest.

Minna ussun pühha Waimo sisse, üht
 pühha risti-koggodust, pühhade õsfasa-
 mist, pattude andeks-andmist, lihha üles-
 tousmist ning iggawest ello, Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja
 wäest mitte ei woi Jeesusse Kristusse omma Iss-
 anda sisse uskuda, egga temma jure sada; waid
 pühha

pühha Waim on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud, omma annettega walgustanud, ja õige usso sees pühhitsenud ja hoidnud, nenda kui temma keige pühha risti. Koggodusse Ma peäl kutsus, Koggub, walgustab, pühhitseb, ning Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab, sesamma risti. Koggodusse sees temma minnule ja keikile usklikeudele iggapääw keik pattud rohkeste andeks annab, ja wiimsel päwal mind ja keik surnud ütles: ärratab, ja minnule keige usklikeudega Kristusse sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Peatük.

Pühha Issa meie Palwest.

Issa meie, kes sa olled taewas, pühhitsetud sago sinno nimmi, tulgo meile sinno riik, sinno tahtminne sündko kui taewas, nenda ka Ma peäl, meie iggapääwast leiba anna meile tännapääw, ja anna meile andeks meie wõllad. kui meie andeks anname omma wõiglastele, ning ärra sata meid mitte kiusatusse sisse, waid peästa meid ärra sest kurjast; sest sinno pärrast on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest, Amen.

Esfimesesed Palwe sannad.

Issa meie, kes sa olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armoliikkult kutsuda et meie peame uskima, tedda meie õige Issa ja meie temma õiged lapsed ollewad, et meie julgeste ja tinda loiusjega tedda peame palluma, nenda kui armad lapsed omma armisa issa palluwad.

Esfimmenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Mis se on?

Jummala nimmi on kül isse-enneses pühha; agga meie pallume sefinnatse palwe sees, et se ka meie jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal sanna selgeste ning pühhaste õppetakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lapsed sedda möda ellame, sedda aita meid armas taewane Issa! Agga kes teist wiisi õppetab, ja ellab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie seas Jummal nimmi; se eest hoia meid, armas taewane Issa!

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Mis se on?

Jummal riik tulleb kül ilma meie palweta isse-ennesest; agga meie pallume sefinnatse palwe sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Issa omma pühha Waimo meile annab, et meie temma pühha sanna temma

ma

ma armo läbbi ussume, ja Jummal meile par-
rast ellame sin aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas,
nenda ka ma peäl.

Mis se on?

Jummal hea armolinne tahtminne sünnib kül
ilma meie palweta; agga meie pallume sesinnatse
palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib?

Kui Jummal keige kurja nou ja tahtmissse rik-
kub, ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Jum-
mala nimme pühhitseda, egga temma riki meie
jure tulla, kui on kurrati, ma-ilma ja meie lihha
tahtminne; waid kinnitab ja hoiab meid kindlas-
se omma sanna ja usso sees meie otsani, se on
temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapawast leiba anna meile
tännapääw.

Mis se on?

Jummal annab iggapawase leiba kül ilma
meie palweta keikile kurja innimestele; agga meie
pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile an-
naks sedda moista, ja tännoga wastowotta meie
iggapawase leiba.

Mis on iggapawane leib?

Keik, mis meie ihho toidusseks ja üllespiddamis-
seks tarwis lähhäb: söminne, jominne, rided, kin-
gad kooda, maia, põid, weiksed, rahha, warra,
wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,
wag-

waggad ja tru-id üllemad, hea wallitus, hea ilm, rahho, terwis, aus ello, head söbrad, tru-id naaber, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wöllad, kui meie andeks anname omnia wölglastele.

Wis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se taewane Issa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meie sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäart, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meile sedda keik armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teeme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto eksiwad.

Rues Palwe.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusse sisse.

Wis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada, ei kurrat, ma ilm ja meie lihha meid ei petta egga sada ebba, usso, meleärrahetmisse, ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woi must same.

Seitsmes Palwe.

Waid peästa meid ärra sest kurjast.

Wis

Mis se on?

Meie pallume sefinnatse palwe sees kui ühhel hobil, et se taewane Issa meid tahhaks peasta tei- gesuggusest ihho- ja hinge-, warrandusse- ja au- kahjust, ja winaaks, kui meie surma tunnikse tulleb, õnsa otsa meile anda, ja armoga sefstinnatsest häd- da orrust ennese jure taewa wotta.

Wiimsed palwe sannad?

Sest sinno pärralt on se riik, ning se wäggi, ning se au iggawest. Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste usma, et se taewane Issa meie palwed heldeste on wasto- wotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käsitud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neijas Peatük.

Pühhasi Ristimisest.

Mis on Ristimine?

Ristimine ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalala käsitus on seätud, ja Jummalala sannaga ühtepandud.

Mis Jummalala sanra se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Mat- teusse ramatus wiimises peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage teid rahwast, ja ristige neid Jummalala se Issa, ja se Poia, ja se püh- ha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristimine?

Temma sadab pattude andeks- andmist, peäs- tab ärra surmast ja kurratist, ja annab igga- wesse

wesse ünnistusse keikile, kes sedda ussuwad, mis Jummal sanna ja tootussed kolutawad.

Misüggused on need Jummal sanna ja tootussed?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Mar-
kuse ramatus wümses peatükis: (16, 16.)
Kes ussub, ja tedda ristitakse, se peab õn-
saks sama, agga kes ei ussu, tedda peab huk-
ka moistetama.

Kuida woiw koesi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte: waid Jumma-
la sanna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis
seddasamma Jummal sanna wee sees ussub;
sest ilma Jummal sannata on wessi paljas
wessi, ja ei mitte ristminne: agga Jummal san-
naga on ta üks ristminne, se on üks ello wessi täis
armo, temma on uesündimisse pesseminne pühha
Waimo läbbi, kui pühha Paulus ütleb Titus-
se ramatus kolmandamas peatükis; Jummal
on meid õnsaks teinud uesündimisse pesse-
misse ja pühha Waimo uendamisse läbbi,
tedda temma on wäljawananud meie peäle
rohkestes Jesusse Kristusse meie Ünnisteggia
läbbi, et meie temma armo läbbi õigeks teh-
tud, iggawesse ello päriaks piddime sama
lotusse järrel; se on üks tõsine sanna.

Mis tähändab nisüggune wee ristminne?

Se tähändab, et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattust pöödmisse läbbi meie sees ärra-
wpu-
tud sama, ja suurema keige patto ja kurja him-
mudega, ja iggapäw jälle etterullema ja ülles-
tõusma se aus innimenne, kes õigusse ja puh-
has

Homniko = Palwe.

Önnistago mind Jummal Issa, Poeg, ning
pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Issa, Jesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et
sinna mind minnewal õsel olled armolik-
kult hoidnud ja kaitstud keige ihho ning
hinge kahjo eest. Minna pallun sind, an-
na mulle armo, et minna woiksin ommad
pattud süddamest tunda, kahhetseda ning
mahhajätta, ja anna mulle andeks keik
minno pattud ning eksitused, misga min-
na sind ollen wihhastanud; kaitse ning
hoia mind selsinnatsel päwal armolik-
kult keige patto, kurja ning kahjo eest,
et keik minno mõtte, sanna, teggo ning
ello woiks sinno mele pärrast olla. Gese
minna annan omma ihho ning hin-
ge, meie üllema wallitseja ja k'ik muud
üllemad, meie wannemad, suggulased,
waenlased keik risti-rahwast, ja k'ik,
mis mul on, sinno holeks; sinno püh-
ha Waim wallitsego minno ülle, sinno
pühha Ingel olgo minno jures, et ie
kurri waenlane ühtegi melewalda minno
peale ei sa, Amen.

Palwed enne Sõma = aega.

Reikide filmad lootwad, Jesand, sinno peäle, ja sinna annad neile nende roga ommal aial. Sinna teed lahti ommad helded ning rohked kâed, ning taidad keik, mis ellab, hea melega.

Au olgo Jummalale Jesale, Poiale, ning pühhale Waimule. Amen.

Jesa meie, kes sa olled raexas, n. r. f.

Jesand Jummal, taewane Jesa, õnista meid ja needssinnatjed sinno anded, mis meie sinno rohkest armust wastowottame Jesusse Kristusse meie Jessanda läbbi, Amen.

Kristus ütleb; Innimenne ei ella mitte ukspâinis leiwast, waid iggauhhest sanast, mis Jummalala su läbbi kâib, Amen.

Palwed parrast Sõma = aega.

Zännage Jessandat, sest temma on helded, ning temma heldus kestab iggawest, kes keige lih hale roga annab, neile weistele nende sõmist annab, neile nõre karnaile, kes tedda appi püüdwad. Temmal ep olle mitte rõmo hobbose wäest, egga melehead ühhegi luist, Jessandal on mele
hea

hea neist, kes tedda kartwad ning temma
armo peäle lootwad.

Uu olgo Jummalale Issale, Poiale,
ning pühhale Waimule, Amen.

Issa meie, kes sa olled taewas, n. r. s.

Mie tänname sind, Issand Jummal
taewane Issa, Jeesusse Kristusse
meie Issanda läbbi, keige sinno ande
ning heateggemisse eest, kes sinna ellad
ning wallitsed iggaweste, Amen.

Jummal olgo fidetud ning tännatud
sõmissse ning jomissse ning temma
falli sanna eest, temma andko meile ed-
despidi meie iggapärawast leiba, ja õnnis-
tago meid ka hinge polest Jeesusse Kris-
tusse meie Issanda läbbi, Amen.

JEsand, sinno suur nimmi olgo fide-
tud nüüd ning iggaweste, Amen.

Shto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Issa, Poeg,
ning pühha Waim, Amen.

Minna tännan sind, minno armas
taewane Issa, Jeesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Issanda läbbi, et
sinna mind minnewal päwal olled ar-
molikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho
ning

ning hinge kahjo eest. Minna pallun sind, anna mulle armu, et minna woiksin ommad pattud süddamest tunda, kahhetseda ning mahajätta, ja anna mulle andeks keik minno pattud ning eksitused, misga minna sind ollen wihhastanud; kaitse ning hoia mind selfinnatsel õfel armolik. Fult keige patto, kurja ning kahjo eest, et keik minno mõtte, sanna, teggo ning ello woiks sinno mele pärrast olla. Sest minna annan omma ihho ning hinge, meie üllema wallitseja ja keik muud üllema, meie wannemad, sugulased, waenlased, keik risti-rahvast, ja keik, mis mul on, sinno holeks; sinno pühha Waim wallitsego minno ülle, sinno pühha Ingel olao minno jures, et se kurri waenlane ühtegi melewalda minno peäle ei sa, Amen.

Õppetus

Melewallast pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeks, andmissse ja kinnitamisse-
Melewald?

Pattude andeks, andmissse ja kinnitamisse melewald on se woimus, mis meie Issad Jeesus Kristus ma peäl armu õppetusses on seadnud, neile pattuste, kes pattust pöörwad, pattud andeks anda; agga neile, kes patrust ei pöo-
ra

Öppetys Melewallast pattud and. n. r. f. 21
ra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad
tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus; 20,
21, 23. Nenda kui Issa mind on lätkitanud;
nenda lätkitan minna teid ka. Wortke pühha
Waimo: kellele teie ial pattud andeks anna-
te, neile on need andeks antud, kellele teie ial
pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Wis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Keli-
lele teie ial pattud andeks annate, neile on need
andeks antud; se on, et neile usklikkudele pattud
andeks antakse Jeesusse Kristusse nimmel, kes sed-
da omma surma ja werre läbbi on saatnud, et
ust kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb.
Sest kui pattud on andeks antud, siis tunneb
südda rahho usso läbbi.

Kuida woib Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi mitte pattud andeks anda is-
siennesest ehk ommast wäest, waid anneti polest
ja Issanda Jeesusse Kristusse käskmisse peäl, nen-
da kui need sannad tunnistawad: Wortke püh-
ha Waimo: kellele teie ial pattud andeks anna-
nate, neile on need andeks antud. Sest ot-
sego Innimesse Poial melewald on, pattud Ma-
peäl andeks anda, nenda on temma sedda mele-
walda Ewangeliummi ehk armo: öppetusse ann-
metile annud, kui temma ütleb: Nenda kui Issa
mind on lätkitanud, nenda lätkitan minna
teid ka. Joan. 20, 21. ja Luf. 10, 16. Kes teid
kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antoma?

Meile, kes omma patto hädada tõeste tundwad, kahhetsewad, allandikks ja usklikks süddamega illestunnistawad, ja JEsusse Kristusse pärrast armo ja rõmustamist ihaldawad; sest nenda ütseb Issand JEsus selle alwatud wasto: Olle rahhul, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud. Matt. 9, 2. ja selle patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luf. 8, 48, ja 7, p. 48. s.

Kellele peab pattud finnitadama?

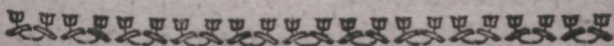
Kelkille innimestele, kes pattust ei põra, ja ei ussu mitte, kes ka meel patto sisse jäwad ellama ja keik head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Issand JEsus Kristus öppetab: Kui sinno wend sinno wasto eksib, siis minne, ja nomi redda ennese ja temma keskes ükspäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kasutiks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keik assi kahhe ellik kolme tunnistaja suus seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodus ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja rõlner. Matt 18, 15-17.

Mis saggused pattud peab illestunnistama?

Jummala ees peab innimenne ennast keikipidi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea agga tunne, nenda kui meie Josa meie palwes teme; agga öppetaja ees tullewad agga need pattud illestunnistada, mis mele teame ja ommas süddames tunneme.

Missuggused pattud need on ?

Siin pead sinna omma ello ja ellamist läbbi katsuma Jummalata kumne kässo järrele, kas sa olled issa ehk emma, poeg ehk tüttar, issand, ehk emmand, perremees ehk perrenaene, sullane ehk tüdruk; kas sa olled olnud sanna kuulmatta, kas sa kellegile olled kurja teinud sanna ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holeta ja wihhane olnud, ebaha, usko piddanud, roppus ellus ellanud ja wallestanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusese Sannad.

Armas õppetaja ! minna pallun sind, et sa minno patto tunnustust kuled ja Jummalata polest pattude andeks-andmist mulle kolutad :

Minna waene pattune innimenne tunnistan Jummalata ja sinno ees, et ma ei olle üks päin patto sees sündinud ja ilmale tulnud, waad et ma ka Jummalata kumne kässo wasto sagedaste ollen eksinud, Jummalat ja omma liggimest wihhastanud, ja ollen sega Jummalata wihha ja iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga minna kahhetsen ommad pattud teigest süddamest, ja ussun Jeesusse Kristusse läbbi õnsaks sada. Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind Issanda Jeesusse sullast, et sa mulle pattude andeks-andmist kolutad, ja minno nõdra usso kinitusseks mind Issanda Jeesusse Kristusse ihho ja werrega sõdad ja jodad. Minna tahhan Jummalata armo ja pühha Waimo abbi läbbi

omma pattust ello parrandada, pattude eest en-
nast holda, ning nenda ellada, kui wagga ristis
innimesse kohhus on.

Koddo = Oppetus.

Ehk monningad pühha kirja tunnistusfed
keigesugguste innimeste maenitfussets ül-
lespandud, kuida nemmad peaxxad om-
ma ammeti üllespiddama, ja mis nende
kohhus on tehha.

Piiskopide ehk üllewaatjatte ja Oppeta- jatte kohhus.

Soggodusse üllewaatja peab ollema ilma lais-
matta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, puh-
taste ehitud, woõraste wastowõtja, kes kõlbab
õppetama, ei mitte jodisk, ei mitte taplik, ei mitte
roppo kasso õuüdja, waid kes järrele annab, ei
mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma
maia-rahwa ülle hästi watab, kes ommad laps-
fed peab sannakuulmisses keige tõssise wiisiga: (sest
kui kegi omma ennese maia-rahwa ülle ei märka
üllewaatja olla, kuida woib temma Jummalaga kog-
godusse eest hoolt kanda) ei mitte sesuggune, kes
uskõ hilja wastowõtnud. 1 Tim. 3, 2-6.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno õp-
petusse järrele, et ta woiks wäggew olla ni hästi
maenitfema terwe õppetusse läbbi, kui ka neid, kes
wastoräklad on, nomima. Ekt. 1, 9.

Kuuljatte kohhus omma Oppetajatte wasto:

Nenda on ka JSsand seadmud neile, kes armo-
õppe

Öppetust kulusutawad, et nemmad armo-öppetussest peawad ellama. I Korint. 9, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago keif head sellele kes tedda öppetab. Urge effige mitte, Jummal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi üllespiddawad, peab lahhemõrra auustusse wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tõõd tewad sannas ja öppetusses. Sest kirri ütleb: Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmast tallab, ja: üks tõteggia on omma palga wäärt I Tim. 5, 17. 18. Euf. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisugusiks, kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tõõd teggewad, ja teie üllewaatjad on Jesanda sees, ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid üpris wägga armsaste piddada nende tõ parrast. Piddage rahho issekeskis. I Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wõtke nende sanna, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades: sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Jummalikko üllematta kohhus.

Jaga hing heitko ennast üllematte alla, kellel keigeüllem melewald on, sest üllemaid ep olle muisdo kui Jummalast; agga kes üllemad on, need on Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto panneb, se panneb Jummalala seadmissesse wasto: agga kes wastopannewad, need saatwad isse ennest peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna mõõka mitte ilma-asjata; sest temma on Jummalala tener,

Fättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb.
Rom. 13, 1. 2. 4.

Allamatte kohhus üllematte wasto.

Andke Keisrile, mis Keisri kohhus, ja Jumma-
lale, mis Jummalala kohhus on. Matt. 22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allabei-
date, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka süd-
dame tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske
ka makso, sest nemmad on Jummalala süüased,
kes otse se eest murret kandwad. Siis tassuge
nüüd keikile omma wõlga; makso, kellele makso,
tolli, rahha, kellele tolli, rahha, kartust, kellele
kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. 13,
5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et
peab tehtama pallumisssi, palwesid, pallumisssi
teiste eest, ja tännamissi keikide innimeste eest,
kuningatte ja keikide eest, kessel keigeüllem mele-
wald on, et meie rahholist ja tassast ello woik-
sime ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello
sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õn-
nisteggia melest. 1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tulleta nende mele, et nemmad würstide ja ülle-
matte wasto allandikkud on, nende sanna wõt-
wad, ja keige hea teule walms on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla,
Jesanda pärrast, olgo kuningaga kui üllema alla,
ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on
lakkitud, kurjateggiattele kül nuhtlusseks, agga
heateggiattele litusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbiello = rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targas-
te, ja tehke selle naeste = rahwale kui nõdrama ast-
jale au, nenda kui nelle, kes ka armo, ello pär-
riad on, et teie palwesid ärra ei feelta. I Peetr.
3, 7.

Mehhed, armastage omnad naesed, ja ärge
sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui Jsu
sanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna
wõttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle
lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi
hirno ei karda. Ewes. 5, 22. I Peetr. 3, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage mitte omma lapsi
wihhale, et nemmad meelt ärra et heida, waid
kaswatage neid karristamisses ja JEsanda mae-
nitsemisses. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna
JEsanda sees, sest se on õige. Auusta omma
issa ja emma: (se on esimenne kässo = sanna
tootussega:) et sinno kässti woiks hästi kãia, ja
sinna woiksid kãua ellada ma peäl. Ewes. 6,
1. 2. 3.

Perre = wannematte kohhus.

Jssandad, tehke sedda sullastele, mis õige
ja kohhus on, ja jätke ahwardamist mahha,
ja

ja teädke, et ka teil ennestel Issand taewas on,
ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui telsest.
Ewes. 6, 9. Kolosf. 4, 1.

Sullaste, ümmardajatte, Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie is-
sandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega
omma süddame waggadusses, nenda kui Kristus-
se sanna; ei mitte silma kirjaks tenides, kui need,
kes inimeste mele pärrast püüdwad olla, waid
kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süd-
damest tewad, kes heal meel Issandat teniwad,
ja mitte inimessi, ja teädke, et, mis head kegi
ial saab teinud, sedda saab temma Issanda käest,
olgo sullane ehk wabbat inimenne. Ewes. 6, 5-8.
Kolosf. 3, 22.

More Nahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandik-
kud, agga kelt olge teine teise wasto allandikkud,
ja ehhitage ennast seestpidi allandikko melega;
sest Jummal pannes sureliste wasto, agga al-
landikkäile annab temma ommafarmo. Siis
allandage ennast nüüd Jummal waggewa käe
alla, et temma teid wolks üllendada õigel aial.
I Peetr. 5, 5. 6.

Leskede - Naeste kohhus.

Kes tõeste leffnaene on, ja üksi järrele jänud,
se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pal-
lumiste ja palwette sisse õõd ja päwad: agga
kes lihha himmus ellab, se on ellawalt furnud.
I Tim. 5, 5. 6.

Iggaühhe Riisti-innimesse kohhus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui
ishe-ennast. Sellesinnatse sanna sisse on teie
käsud ühtepandud. Rom. 13, 19.

Tehke pallumissi teieide innimeste eest.
1 Tim. 2, 1.

Kui iggaüks teeb omma tööd,
Siis on teie asjad maias hääd.

Onsa Lutterusse Riisimiste ja Kostmiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma olen pattune.

2. Kust sinna sedda tead?

Zummala künnest käsust, neid ei olle minu
mitte p'ndanud.

3. Kas sinna kahhesed ommad pattud?

Jah minna kahhersen, ja se teeb mulle wägga
haiget, et minna Zummala wasto olen eksinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teeninud?

Zummala wihha, aialikko surma, ja iggarwest
hukkatus.

5. Kas

5. Kas ja ussud dnšaks sada ?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle lodad sa fiis ?

Omna armsa Issanda Jesusse Kristusse peäle.

7. Kes on Kristus ?

Jummala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine innimenne.

8. Dns ennam kui üks Jummal ?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa Poeg, ja Pühha Waim, ja need kolm on üks. 1 Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad ?

Temma on minno eest surnud, ja on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeks - andmisseks.

10. Dns Issa ka sinno eest surnud ?

Ei olle mitte, sest Issa on Jummal, ja pühha Waim on ka Jummal, agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine innimenne, kes minno eest on surnud, ja on omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead ?

Pühhast armo - õppetusest ja neist sakramentidest, ja temma ihhust ja werrest, mis mulle sakramentis pandiks on antud.

12. Ütle mulle need sannad ?

Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n. t. s.

13. Kas sinna siis usjud, et sakramentis Kristusse tõssine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast usjud sa sedda?

Kristusse sannade pärrast: Wõtke, söge, se on minno ihho; joge teik seält seest, se on minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme, ja temma werd jome, ja nenda sedda panti wdttame?

Meie peame temma surma ja werre-ärrawaklamist kulumama ja se peäle mõtlema, kuidas temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni mis toford, kui teie ial sedda tere, minno mällestusfeks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama ja sedda kulumama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis Jesus Kristus tõssine Zummal ja tõssine innimenne, ja et meie õiget hirmo tunneme omma pattude pärrast, ja neid raskest armame, ja ükspäinis Kristussest ennast rõmustame, ja nenda sesamma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristust sinno pattude eest sürrama ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Issa, minno, ja teikide pattuste wasto, nenda kui kirjutud on, Joän. 14, 31. Rom. 5, 6, 8. Kalat. 2, 20. Ewef. 5, 2.

18. Mispärrast tahhad ſina Jummalalaulale
miina?

Et minna õppin uſtma, et Kristus ſureſt armuſt minno pattude pärrast on ſurnud, kui õõldud on, ja et minna temmaſt ka õppin Jummalat ja omma liggimeſt armastama.

19. Mis peab risti innimeſt ſundima ſaggebaſte Altari
Saframenti wõtma?

Jummalal poleſt peab tedda ſundima Kristusſe kãſt ja tootus, pärrast ka temma omma hãdda, mis tedda waewab, ſeſt ſepärrast on niſuggune kãſtminne, kũtſminne ja tootaminne.

20. Mis peab innimenne teggema, kui temma niſugguſt
hãdda ei tunne, egga Saframenti ei iggatſe?

Sel ei olle parremat nou anda, kui et temma
(1) omma ſũddant lãbbikãtſub, welaſt temmal pattuſt lihha ja werd on, ja uſkugo ommeſi, mis pũhha kirri ſeſt kũlutab. Kalat. 5, 16. 17. Rõm. 7, 18.

(2) Et temma tãhhele panneb, welaſt temma jũn ilma ſees on, ja mõttelgo ommeſi, et temmal patto ja hãdda ei pudu, nenda kui ſe kirri õrleb. Joan. 15, 18-20. 16, 8-20. I Joan. 2, 15. 16. 5, 4 5.

(3) Siis leiab temma ka kurrati enneſe õrbert, kũs walle- ja tapmiſſega õõd ja pãwa ſeſt ja wãliaspiddi tedda rahhule ei jãtta, nenda kui ſe kirri temmaſt tunniſtab. Joan. 8, 44.

I Peetr. 5, 8.

R.

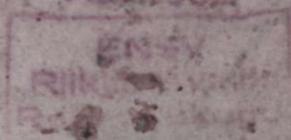
129783

L. G. 26 A.

manuscript

of the
18th century

P. 10
Kärsel

$\frac{B}{V}$ 577-579

REB-781

Eesti

